

TERRA RUBRA

Full informatiu de la Vila de TARROJA - Any 15 - Gener-febrer de 2004 - Núm. 86

EDITORIAL

Pot ser que a la primavera li manquin dies encara per arribar, i que la imatge d'aquest balcó es trobi una mica allunyada del bon temps que sembla entreveure, tot i així, m'ha vingut a les mans en un moment en què les coses no rutllaven al ritme que jo hauria volgut, i tot mirant-la, no he gosat desar-la a l'arxiu altra vegada, he posat fil a l'agulla i he pensat que em podia servir.

En la vida del camp, prou sabem que els sembrats i rebrots primerencs corren el risc, si es deixen enganyar per la bona temperatura de quatre dies trafolles, de morir prematurament tot just obrir-se confiats, a la llum benefactora.

Tant en la vida personal com col·lectiva sovint tenim presagis primaverals, moments d'il·lusió i d'engrescament que ens fan entrellucar una situació millor, una primavera, sobretot si ho referim a les flors i a la verdor dels camps.

L'hivern és una caixa tancada, on la natura s'adorm o treballa d'una altra manera, i sempre pot ser sorprenent tant per uns efectes positius com negatius.

Al temps que som, mirant el bell paisatge que ens envolta és lògic i normal que somniem les flors i una collita abundosa perquè aquest hivern, fins al moment que som, té prou un bon color i la tardor ha estat també abundosa en aigua.

Esperarem el millor i aprofitant les coses bones de la vida, aquells petits moments estimulants que fan créixer l'optimisme, enfortirem l'esperit per aquells moments ingrats que ens toqui viure. Es tracta de mirar endavant.

I passi el que passi que no ens manquin les flors al nostre entorn.

Tarroja. Plaça vella. Balcó de cal Fuster

NOTÍCIES

● Dissabte 13 de desembre, com havíem anunciat en el número anterior, a la sala de la vila es va fer la presentació del volum 3.2, SEGARRA –Delimitació Geogràfica– Llegendes Relats excursionistes, de l'autor Joan Serra. La presentació fou a càrrec del nostre ben estimat col·laborador Josep Coma, que com sempre l'amenitzà amb anècdotes il·lustratives i amb un discurs immillorable.

● La nit de Nadal, després de la missa del gall, que per cert aquest any a Tarroja correspongué molt a primera hora, no hi faltà la “cagada del tió”, que si és cert que la vila cada vegada es fa més petita i per tant el moviment social és molt escàs, l'al·licient pels actes que s'organitzen, no sembla tampoc massa estimulant i l'assistència fou per a quatre valents. Com hem dit altres vegades, tancar-se a casa sol ser l'opció més comuna, tot i que no pas la més pròdiga, ja que el tancament dins la llar i en nosaltres mateixos, en dies sobretot com Nadal, trenca l'esperit de la mateixa festa.

● Dia 27 de desembre, l'actuació del Grup Nòmades al local Social de la vila fou un altre acte dins de les festes nadalenques. Bona actuació i bona aflluència de tarrogencs.

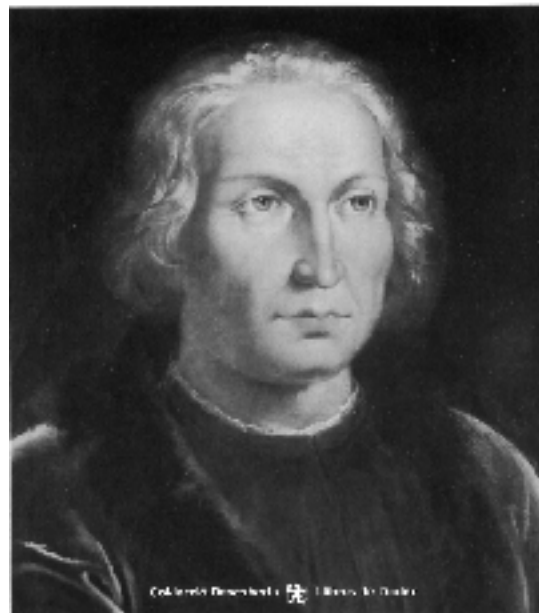
● Per Cap d'any, sopar de poble, com és tradició, una mica més animat. Confiam que el 2004 ens dugui a tots el bon fer, les ganes i l'alegria de celebracions insuperables.

● També a la nostra vila hi hagué ressò i solidaritat amb la Marató de TV3, i el cap de setmana que va tenir lloc el programa de televisió, a Tarroja també hi va tenir lloc una xocolatada a la tarda.

Bon nombre de veïns s'hi van apuntar, la qual cosa féu que es recollís la quantitat de 638 euros.

● **“Totes les preguntes sobre Cristòfor Colom”** - David Bassa entrevista Jordi Bilbeny - Aquest és el nou títol del llibre que es presentà el dia 15 de gener, a la

TOTES LES PREGUNTES SOBRE CRISTÓFOR COLOM DAVID BASSA entrevista JORDI BILBENY

sala-forum del Museu Marítim. Si el termòmetre en què hem de mesurar la importància del tema és l'afluència de públic, estem en condicions d'assegurar que cada vegada som més els interessats. La sala pràcticament plena i l'interès en la qüestió cada vegada es fa més notable. Com ens diu Matthew Tree en el pròleg d'aquest mateix llibre: *"Si el que afirma en Bilbeny és cert, és clar. Les proves que aporta són molt i molt convincents, com ja he dit, i les seves teories tenen cada vegada més adeptes. Tant és així, que ja és hora que els historiadors professionals –que fins ara han fet l'orni per raons més gremials que racionals– es posin a investigar aquestes teories amb tots els recursos que tenen a l'abast. O bé les acabaran refutant definitivament, o bé modificaran la nostra manera d'entendre un dels esdeveniments més importants de la història universal, per sempre més. En aquest últim cas, espero que es recordin de donar les gràcies a l'entrevistat d'aquest llibre, en Jordi Bilbeny, el diguem-ne aficionat tan inspirat com meticulós sense el qual mai no s'haurien atrevit a investigar res."*

Felicitats Jordi per la teva valentia, per la teva coherència i per la teva tossuderia. Tan de bo tingues tot l'èxit del qual et fas mereixedor.

- Les obres de la carretera van avançant al seu pas. Els inconvenients que comporta el pas fangós, la interrupció puntual de camins i carrers que voregen la vila, quedaran oblidats en el moment que les noves obres quedin inaugurades.

- L'Associació d'amics de l'Arquitectura Popular convoca el 4t **Concurs per a la**

conservació i manteniment de les cabanes, pletes i marges.

Aquesta arquitectura rica d'enginy, on molts pagesos hi han treballat per "domesticar" una natura que ens ha portat molts recursos: animals, vegetals i minerals.

Avui en dia el marge encara té utilitat, la cabana es pot reutilitzar, la bassa s'utilitza com a abeurador dels animals... És a dir que són útils per a la vida actual. Tot i això, aquestes construccions estan patint un procés d'abandó que farà, si no s'hi posa remei, que acabin en una runa irreversible.

Hi ha gent que valora aquesta arquitectura: pels records que els porta, altres per l'enginy de les construccions que ha perdut en el temps, o per la saviesa de com es col·loquen discretament en el territori, o com a plaer estètic, etc. Hi ha cada vegada més gent que veu necessari obrir un debat sobre què s'ha de fer amb aquesta arquitectura.

Amb aquest esperit es convoca aquest concurs per premiar les persones que mantenen i milloren aquestes obres.

Es pot consultar per a millor informació a: Amics de l'Arquitectura Popular www.

arquitecturapopular.com la seu de la qual es troba a la rambla d'Aragó, 31 entresol 2a - 25300 Lleida - Tel. 973 27 83 66.

● **Defuncions:**

El dia 8 de gener morí a Bellpuig Ramona Gassó i Nadal a l'edat de 67 anys. Filla de Tarroja (cal Mundons) i subscriptora de TERRA RUBRA des de feia anys. El nostre més sentit condol als seus familiars.

El dia 10 de gener també ens deixà Josefina Nadal i Riera del Llor, entusiasta subscriptora de la nostra revista i col·laboradora de totes les accions culturals de la seva població i de les del veïnat. Recordem com a Tarroja, desinteressadament ens facilità, per a l'exposició que TERRA RUBRA organitzava per la Festa Major, una bona mostra de la seva pintura. El nostre condol més sentit als seus familiars.

● **3r Simposi sobre el descobriment d'Amèrica**

El propassat 13 de desembre se celebrà a Arenys de Munt a la sala d'actes de l'Ajuntament, el "3r Simposi sobre el descobriment d'Amèrica", que comptà amb la presència del senyor batlle de la vila, el qual pronuncià el discurs de benvinguda i obertura. De la creació i organització se n'encarregà l'investigador i filòleg, Sr. Jordi Bilbeny, conegut del gran públic, tant per la pel·lícula-documental "L'apropiació de la descoberta d'Amèrica. Una qüestió d'estat", estrenada als cinemes Verdi de Barcelona, i pels llibres que ha publicat, versats en aquesta temàtica. El simposi, en sessions de matí i tarda –i obligat parèntesi per dinar– es desenvolupà en un clima de silenci, interès i respecte vers els ponents, que gaudiren

així de l'embolcall necessari per poder llegir-nos els diversos temes que duïen preparats. No cal dir-ne l'excel·lent qualitat i l'evident alt nivell de tots els ponents. En Jordi Bilbeny posà cloenda a l'acte, després d'una brillant i amena exposició, sota el títol: "*Carles I, rei dels catalans i senyor de les Índies*" (vegeu TERRA RUBRA núm. 85).

No voldria acabar aquesta crònica, sense fer-vos arribar el meu desig respecte al pròxim Simposi, que no superi només els anteriors celebrats, sinó que tingui l'afecció d'un públic nombrós i conscient de la seva presència, necessària per donar suport incondicional a la tasca d'en Jordi Bilbeny, tan lloable com, perquè no dir-ho, un veritable patriota.

Antoni Moliné i Roura

TARROJA CAP A LA MEITAT DE L'ANY 1915

De nou és el periòdic cerverí *Nuevo Ambiente* l'origen d'una informació referent a Tarroja. En efecte, un article signat amb el nom *Un suscriptor* i editat al número 71 d'aquesta publicació, datat el 27 de juny d'aquell any, ens permet conèixer alguns aspectes de la situació en què es trobava la vila de Tarroja cap a la meitat de l'any 1915: ben comunicada mitjançant les carreteres que s'anaven construint i el bon servei dels transports públics, amb l'existència d'una fàbrica de farines i l'edificació d'un forn de pa, totes dues empreses amb funcionament elèctric –cal recordar que l'any 1913 s'havia inaugurat a la vila l'enllumenat per mitjà de l'electricitat–.

Hi havia, però, un parell de situacions negatives. Una de llarga durada: el manteniment de la supressió de l'escola de nenes efectuada l'any 1901, i una altra més puntual: la pedregada caiguda el dia 17 d'aquell mes de juny que havia malmès bona part de les bones collites de cereals i llegums que els camps mostraven aquell any, cosa que venia a corroborar aquella dita tan popular a les nostres comarques que assegura que no es pot dir blat que no sigui al sac i ben lligat.

Aquest és l'article:

«Bajo el punto de vista material, es cierto que, desde algunos años, ha progresado bastante esta población a causa de las actuales

vías de comunicación y, cuando se prolongue hasta Agramunt y Balaguer la construida carretera de Calaf a ésta y podernos comunicar con la alta montaña por medio de la de Cervera a Pons, entonces sí que adquirirá mayor desarrollo la riqueza de esta comarca por haberse multiplicado los puntos donde poder exportar e importar toda clase de productos.

A la expresada carretera de Cervera a Pons debemos la existencia de una bien montada fábrica de harina que funciona por la fuerza eléctrica, el alumbrado público en las calles y casas particulares, un excelente servicio de automóviles para viajar con toda comodidad, la construcción de muchos edificios y el que actualmente se está levantando destinado a panadería, que elaborará el pan por medio de fuerza eléctrica, siendo, no obstante, todos estos adelantos incomparables con los de la

facilitad con que se transportan los frutos a los mercados de la comarca, pues que, antes de estar dotados de ninguna carretera, tenían insignificante valor los productos agrícolas con motivo de la escabrosidad de los caminos que inutilizaban el tránsito de carruajes e impedían a los comerciantes alejarse de las poblaciones donde con más ventaja realizar sus negocios.

Bien acogidas pues han sido de todo este vecindario las expresadas mejoras adquiridas desde el año 1901 hasta el presente, pero más grande satisfacción y contento experimentaríamos si se restableciese la escuela de niñas suprimida en aquel expresado año, en que también fue convertida en mixta la elemental completa de niños, cuya reforma escolar redujo a cero la enseñanza de las niñas, puesto que, de concurrir a la escuela mixta, el maestro no ha podido ni puede enseñar de labores y, de asistir algunas niñas a las escuelas de los pueblos circunvecinos, también han sido más que deficientes los resultados obtenidos por las muchas faltas de asistencia producidas por las intemperies del tiempo.

En vista pues del patente retroceso en cultura y civilización, se ha acudido a los poderes públicos en solicitud del restablecimiento de la mencionada suprimida escuela y, abrigando la seguridad de conseguir pronto lo que tanto necesitamos, continuaremos seguramente progresando, no solamente en intereses materiales sino en buenas costumbres y virtudes cristianas, a fin de consolidar más y más el orden, la paz y armonía en esta población y entre las familias de la misma.

Un formidable pedrisco descargó en los vecinos términos municipales de los distritos de Preñanosa y Olujas el 17 de este mes. Alcanzó también a algunos propietarios de ésta, arrebatándoles todas sus abundantes cosechas, lo mismo que a los expresados distritos. De no haber venido tan tremenda calamidad, no se recuerda haberse jamás presentado una cosecha tan pingüe en cereales y legumbres. ¡Pobres agricultores que no puedan decir blat que no sigui al sac i encara ben lligat!

Tarroja, 23 junio 1915».

JOSEP M. LLOBET I PORTELLA

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Josep Coma, Josep Condal, Narcís Saladrígues, i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallés, Núria Verdés i Ramon M. Verdés.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.org>

c/e: revista@terrarubra.org

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió de llur signant.

Núm. de compte per als subscriptors: 2013 0315 22 0200665270

Edita: **«Comissió d'Estudis Tarrogencs»**

C/ de l'Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65 - 25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrígues, S.L. - Font, 7 - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

**Consell
Comarcal
de la Segarra**

**Ajuntament
de Tarroja**

CINEMATOGRAFIA COLOMBINA

La gesta colombina ha estat tractada a la gran pantalla, en les versions de cine mut i parlat. I per la petita pantalla, en els documentals televisius, segons un estudi fet a l'arxiu cinematogràfic actual. No és una tasca extensa, si tenim en compte el personatge històric representat. No obstant això, no deixa de ser representativa de les diverses èpoques i circumstàncies en que les pel·lícules han estat realitzades.

La primera pel·lícula colombina apareix a França el 1910. Pertany al cine mut, i fou realitzada per Louis Feuillade sota el títol de **Christophe Colomb**. El 1916, França aborda el segon film realitzat per Gérard Bourgeois, **La vida de Cristóbal Colón i su descubrimiento de América**. L'equip francès, sota la direcció del productor Charles J. Dressner, es va desplaçar a Barcelona per contactar amb la productora Argos Films, que col·laboraria amb l'escenografia i la selecció d'extres. Durant l'estrena, el 1917, la ciutat comtal gaudí d'una gran expectació, atès que la producció va superar el milió de les antigues pessetes de pressupost.

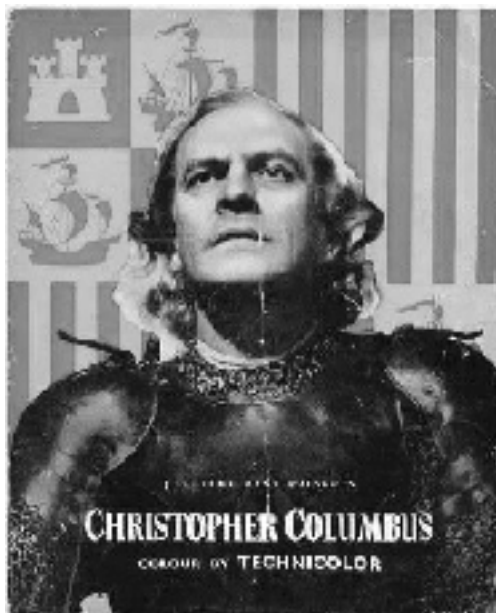
El 1923, la Universitat nord-americana de Yale va realitzar amb finalitats didàctiques, i sense propò-

sits comercials, el film **Columbus**. El seu director fou Edwin L. Hollywood. Seria considerada poc coneguda.

A Alemanya es crearia una pel·lícula muda el 1922, **Christoph Columbus**.

Se'n conserva actualment una còpia subtitulada en llengua txeca. El seu director fou Martin Garas. L'argument és considerat com a molt fantasiós. Es donà prioritat al personatge històric del Duc de Medinaceli, i de la seva filla, enamorada de Colom.

Després de la Guerra Civil espanyola i de la mundial, el cine mexicà

Frederic March, "Christopher Columbus"

gaudí d'una època d'esplendor. Probablement pel fet d'haver-se exiliat allà alguns cineastes espanyols republicans. Aquests posaren en marxa una sèrie de produccions de caràcter històric reivindicatiu destinades al mercat hispànic. Allà aparegué el 1943 el film titulat **Cristóbal Colón o la grandeza de América**, sota la direcció de José Díaz Morales –destacat publicista d'esquerres durant la guerra civil espanyola– i interpretada per l'actor Julio Villareal. Resultà una obra molt criticada a la península perquè

Frederic March, "Christopher Columbus"

destacava la llegenda negra de la colonització. Reivindicava la caiguda en desgràcia de l'Almirall Colom per part dels sobirans i dels conspiradors.

La cinematografia britànica vingué a reforçar la versió mexicana, i junt amb capital nordamericana, crearen el **Christopher Columbus**, l'any 1949. Dirigida per David Mac Donald, i interpretada pel gran actor Frederic March. Pel·lícula molt atacada per la crítica espanyola del moment, a l'extrem de prohibir-ne la seva exhibició a les pantalles. Es considerà difamatòria ja que subratllava la ingratitude i l'egoisme dels sobirans catòlics i enaltia l'altura moral del descobridor.

Per aquest motiu, es va fer una rèplica espanyola per tal de donar una versió "oficial" del fet històric que tant afectava la memòria i l'honor de l'estat espanyol tradicional. Es va decretar un concurs patrocinat pel Instituto de Cultura Hispánica, si bé amb el compromís de seguir un guió elaborat pel propi Almirall Carrero Blanco i per Alfredo Sánchez Bella. El guanyador fou CIFESA, el director Juan de Orduña, i el títol **Alba de América**. Estrenada l'any 1951. Fou l'exaltació del nacionalisme hispànic en versió castellana. La pel·lícula acaba amb l'entrada triomfal de Colom a Barcelona, tot evitant presentar els temps de la caiguda en desgràcia política i de la soledat de la mort. El pressupost fou de deu milions de pessetes i fou un fracàs de taquilla. També per l'administració patrocinadora, a l'extrem de

Antonio Vilar, "Alba de América"

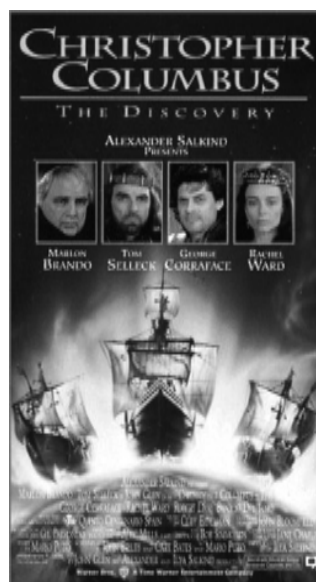
representar la fi de CIFESA, que va iniciar el camí de la seva decadència.

Més tard, la indústria cinematogràfica va oblidar durant un temps la figura de Colom, a causa principalment dels problemes que sempre comportava el tractament d'un tema històric tan controvertit. No seria fins al 1968 que la televisió italiana, la RAI, decidí crear una sèrie de caràcter didàctic per a la televisió. Per aquest propòsit es va intentar produir un Colom gens polèmic, realitzat per Vittorio Cottafavi i interpretat per Francisco Rabal. El guió era italià però revisat per l'historiador Manuel Ballesteros. Estava desproveït tant de la llegenda negra com del triomfalís-

me patriòtic.

El 1985 fou fet a Itàlia un altre film televisiu pel director Alberto Lattuada amb el títol de **Christopher Columbus**. Era una superproducció amb la productora nordamericana Lorimar, interpretada per l'actor Gabriel Byrne. Com a novetat, podem destacar el fet d'haver-se introduït la possibilitat teòrica d'un Colom irlandès. El rodatge fou fet a Espanya, a l'illa de Santo Domingo i a l'illa de Malta.

En arribar l'efemèride del Cinquè Centenari del Descobriment d'Amèrica, la producció cinematogràfica sobre el tema colombí va adquirir una nova volada. Dos films durant el període del 1992: la creació nordamericana **Cristóbal Colón: el descubrimiento**, dirigida per John Glen i interpretada per George Corraface. L'esdeveniment històric és tractat de manera aventu-

George Corraface, "Christopher Columbus. The Discovery"

Gerard Depardieu, "1492, la conquesta del paraíso"

rera i dintre del gènere de l'acció. L'altre film fou una coproducció francesa, anglesa i espanyola, anomenada **1492, la conquesta del paraíso**, dirigida per Ridley Scott, i interpretada per Gérard Depardieu. Tingué com assessor històric l'historiador i hàbil censor Carlos Martínez Shaw. I un pressupost del Ministerio de Cultura de dos cents milions de pessetes. Versió interessant, sobretot per la magnífica interpretació de Depardieu. Curios el fragment en què Colom, amb la seva habitual persuasió aconsegueix evitar un motí a bord i fan aparèixer un Yañez Pinzón espentat precisament a Colom: "Bastard **amb sort!**", que pot donar peu a tota mena d'especulacions.

Cap de totes aquestes produccions s'han apropiat a la veritat històrica. Tan sols es pot considerar impactant el documental estrenat a Catalunya

durant el 2003. Realitzat sota la direcció de David Grau, està basat en les investigacions de l'escriptor Jordi Bilbeny. Porta per títol: **L'apropiació del descobriment d'Amèrica**. Es pretén demostrar com la història oficial del descobriment ha estat fonamentada en una falsificació ordida amb la intenció d'usurpar a Catalunya una gesta i un personatge de projecció universal. I això per mitjà de l'acció constant, a través del temps, de la censura estatal controlada, l'espoliació i la tergiversació documental. Es dona per primera vegada una versió distinta dels fets històrics i ha creat, no tan sols un impacte visual i d'opinió pública, sinó una divisió d'opinions entre alguns investigadors, a l'extrem d'arribar a la desqualificació verbal i a l'atac en mitjans informatius.

És a dir, de semblant manera que va passar l'any 1928 quan l'investigador peruà Lluís Ulloa va descobrir per mitjà de les seves conferències a l'Ateneu de Barcelona, o en els seus llibres editats a París, que el descobridor Colom estava totalment vinculat amb Catalunya.

ALBA VALLÈS I FORMOSA

BIBLIOGRAFIA I NOTES

1. **Jordi Bilbeny**, "Brevíssima relació de la destrucció de la història". *La falsificació de la descoberta catalana d'Amèrica*. Arenys de Mar, 1998
2. *L'apropiació del descobriment d'Amèrica: una conspiració d'Estat? Documental*. Productora Pilar Montoliu. Director David Grau. Catalunya, 2003. Presentada al fòrum de FNAC a l'Illa Diagonal de Barcelona

LA NOSTRA HISTÒRIA

En aquesta secció incloem col·laboracions que arriben a la nostra revista, les quals poden donar-nos altres angles de visió per comprendre la història del nostre país, que durant centúries ha trobat dificultats i censures a dojo.

Que tot plegat contribueixi a orientar el futur amb més coneixement i estimació.

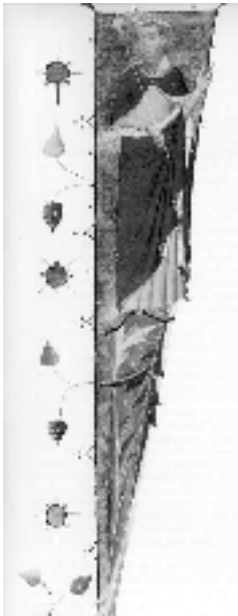
CATALUNYA, UNA HISTÒRIA PLENA D'INTERROGANTS

Des que, als voltants de l'any 989, el comte Borrell II s'independitzà del domini franc fins a la derrota del 1714, on perdérem les pròpies constitucions, Catalunya sofrí un seguit d'esdeveniments poc afavoridors que l'abocaren a desaparèixer com estat sobirà, fins ésser, com és ara, una nació sense estat. Heu-los ací per estricte ordre cronològic.

L'any 1410, Martí I "l'Humà" rei de Catalunya-Aragó, morí a Barcelona d'un atac d'urèmia sense haver designat hereu. Un any abans Martí "El Jove", llur fill, també havia mort, encara que restava viu el príncep Frederic, fill

natural d'aquest, però, com a tal condició de "natural", es requeria que fos legitimat per Papa –aleshores Benet XIII. Lamentablement el decés sobtat del monarca no ho permeté i Frederic es quedà sense corona. Tanmateix, Martí I, vidu, preocupat pel problema successori es va tornar a casar (després de mort el seu fill) amb Margarida de Prades, sense resultat, ja que no aconseguiren tenir descendència. Llavors només quedava, com a solució, sotmetre's a la "Llei de Successió" que, d'haver-se complert al peu de la lletra, hauria proclamat el comte Jaume d'Urgell, nou sobirà. No va ser així. Odis i enveges, de destacats nobles del principat, vers el comte; l'església que preferia una monarquia més forta i el poder demogràfic i militar de Castella, ens abocaren al "Compromís de Casp" i, per tant, a l'adveniment de la dinastia castellana dels Trastàmars, amb el resultat de tots conegut. I, en arribar en aquest punt, plantejo el primer interrogant: D'haver tingut continuïtat la nissaga reial del "Casal de Barcelona" i, en conseqüència, els Trastàmars mai no haguessin regnat, i haguessin fet impossible el matrimoni entre Isabel i Ferran (Els reis Catòlics), no és lògic pensar que, molt possiblement, a hores d'ara seríem un estat independent? Primer interrogant i primera oportunitat perduda.

Donem un salt de quasi una centúria. Acabem d'encetar el segle XVI. Només fa

El rei Martí (miniatura del llibre Verd)

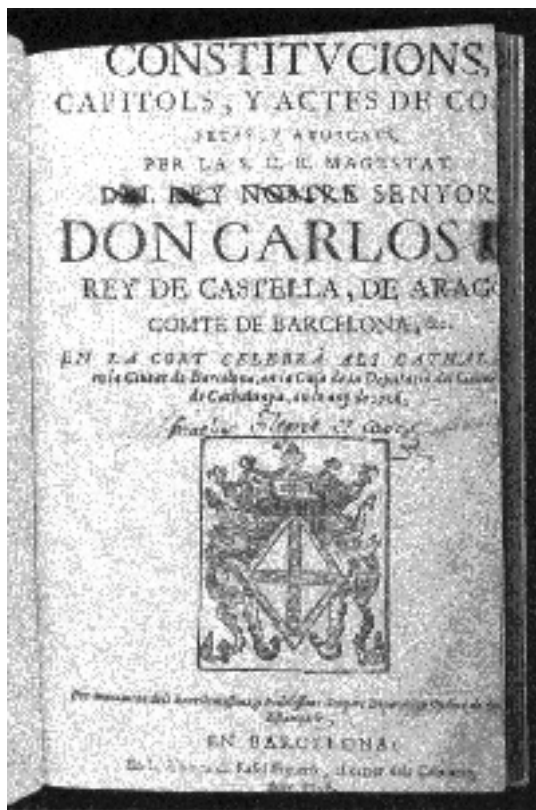
Ferran II (capella reial de Granada)

un any de la mort, a Castella, d'Isabel la Catòlica quan, el seu espòs el rei Ferran, preocupat per la successió a la corona d'Aragó, decideix tornar-se a casar. Corria el 1505. Aquesta vegada l'escollida és la comtessa Germana de Foix. El desig del monarca, ben palès: tenir un fill. I el tenen; li haurien posat per nom Joan però, una vegada més la mala astrugància apareix –un cas semblant amb el del rei Martí– el nen mor tot just néixer. Ferran i Germana perden el fill i, el reialme d'Aragó perd el que hauria esdevingut príncep de Girona i futur rei, refermant la continuïtat dinàstica. Després, a la mort d'En Ferran – 1515– la seva filla Joana “La Boja”, ja reina de Castella per herència d'Isabel, és nomenada també reina de la corona Catalano-aragonesa, i es produeix, com ens han repetit tantes vegades, la unió d'ambdós estats amb una monarquia comuna. Segon interrogant. No és lícit pensar que, si el nen hagués seguit en vida, hagués arribat a cenyir la corona, la unió de Castella mai no s'hauria produït, i s'ha-

gués permès a Catalunya seguir independent i plenament sobirana? Resposta impossible. Perquè com ens diu la dita: És el que és i no el que hagués pogut ser.

Seguim el nostre viatge pel túnel de la Història. Estem a les acaballes del segle XVII. Fins llavors, i des de la mort de Ferran el Catòlic, Catalunya –i la resta del regne d'Aragó– havia gaudit de les seves i pròpies Constitucions diferenciades de les de l'altre regne hispànic, Castella. És a dir aquella Espanya funcionava políticament com un estat federal. És cert que no tot foren flors i violes, ja que les contínues guerres amb França i sobretot la dels Segadors, deixaren una forta i cruel petjada amb anyades de molta fam i el conseqüent endarreriment econòmic, però malgrat tants entrebancs i penalitats, a empentes i rodolons, les llibertats constitucionals restaren indemnes. Tanmateix, una altra vegada, i amb aquesta ja en feien tres, la manca de successió tornà a perjudicar greument el Principat: Carles II, fill de Felip IV, sempre malaltís i posseïdor

d'un caràcter feble i hipocondríac, malgrat haver-se casat, morí l'any 1700 sense aconseguir la tan desitjada descendència, la qual cosa portà a nomenar testamentàriament el nou monarca. L'elegit fou el cosí francès d'En Carles, Felip d'Anjou, que regnaria com a Felip V. Moria la dinastia dels Àustries i naixia la dels Borbons. Tercer i penúltim interrogant. Si el rei Carles, hagués tingut un hereu a qui traspasar l'herència monàrquica, no és ben cert que d'en Felip V i del decret de "Nova Planta" mai no se n'hauria parlat a la Història d'Espanya, conservaria Catalunya les llibertats? Deixo la resposta en suspens.

Molt possiblement el que exposaré tot seguit, sorprendrà, ja que es tracta d'un episodi històric poc conegut però ver. Mort Carles II, el nou monarca Felip V, es traslladà immediatament a Barcelona on convocà Corts 1701/1702. Jurà les Constitucions Catalanes –les mateixes heretades dels Àustries– i, després d'uns quants estires i arronses, aconseguí que li lliuressin, amb caràcter de donatiu, 1.500.000 de lliures, pagables en sis anyades. Res feia preveure, doncs, el trencament tan brutal que es produiria, anys després, fins a desembocar en l'11 de Setembre de 1714, la qüestió però, és que una vegada tornat Felip a Madrid, la desconfiança i el recel (potser pel model polític francès integrador i unitari en que havia sigut educat) que el rei no complís el jurament, prengué amb molta força al Principat, sobretot per part de la noblesa i cavallers de muntanya i plana de Vic històricament inquiet i bel·ligerants, tot el contrari de l'aristocràcia barcelonina i litoral, des de sempre submissa i afecta al poder reial i que duia una existència regalada i panxacontenta. Ambdues ideologies toparen i s'imposà la primera amb el subsegüent rebuig al Borbó. A partir d'aquí tots sabem què va passar. No fa falta cap més comentari. Darrer interrogant. Si Felip V hagués rebut la fidelitat del poble català, hagués complert el jurament prestat a les Corts de 1702, de complir i fer complir les nostres Constitucions permetent-ne la continuïtat o, al contrari, fent marxa enrere, hauria acabat imposant la seva autoritat de rei absolut? Tampoc no hi ha resposta. Enigma històric.

Antoni Moliné i Roura

SANT RAMON, ON LA MULA CAIGUÉ I S'AIXECÀ UN SANTUARI

El lloc de culte més venerat de la comarca de la Segarra és sens dubte el Santuari de Sant Ramon Nonat. A deu o onze quilòmetres de Cervera, es troba al costat de l'actual carretera de Calaf. El Santuari, que fou edificat per commemorar la mort del sant i guardar les seves despulles més tard va donar lloc a la formació del poble del mateix nom, que va créixer a ambdues bandes de dita carretera des del Santuari fins arribar a confondre's amb les cases del petit llogarret de la Manresana (o "Ma Resada" com algú m'havia explicat que abans en deien).

M'he documentat una mica i resulta que el tal sant Ramon va néixer pels voltants de l'any mil dos-cents al poblet de Portell, on encara es conserva una capella sobre la porta de la qual hi campa la inversemblant llegenda de "Ací es nat, Sant Ramon Nonat", estranya i contradictòria frase que segons sembla té la següent explicació:

Eren els pares de sant Ramon, gent principal de la Comarca, de la nissaga o parents dels comtes de Cardona, en aquella època, de la noblesa més important de Catalunya.

La mare de sant Ramon, en avançat estat de gestació, va morir sobtadament, amb la qual cosa va donar lloc a que comencés la part extraordinària de la història, ja que segons es veu el comte de Cardona, que caçava per les rodalies, en assabentar-se de la mort de la seva parenta va acudir a la casa i en adonar-se de l'avançat estat de gestació de la dona morta, amb la seva daga li va obrir el ventre i va treure al nadó sa i estalvi, cosa que en aquells temps d'ignorància va ésser considerat com un miracle.

El noi, en créixer va donar contínues proves de santedat i en fer-se gran va ingressar en l'orde dels Mercedaris que, en aquells temps, es dedicava a la redempció de captius, demanant almoines arreu i fent viatges a la costa d'Àfrica per recuperar esclaus i alliberar-los de les mans dels pirates moros i argelins.

Segons sabem, mentre es dedicava a aquesta tasca va fer força miracles, el principal dels quals va succeir quan per l'ànsia de redimir més captius, es va quedar ell en penyora mentre el seu company d'orde tornava a Catalunya a cercar més diners per redimir-lo. Mentrestant, les prediques i sermons del sant varen arribar a molestar tant als moros que li foradaren els llavis i li posaren un cadenat (candau) perquè no pogués obrir la boca. No podien pas intuir els moros, amb qui se la jugaven, ja que amb cadenat posat i tot, els nostre heroi va continuar predicant, diuen, amb veu més clara i penetrant que mai.

Alliberat i retornat a Catalunya, molt cansat físicament, va rebre l'ordre papal de traslladar-se a Roma, i abans de fer-ho, va anar a passar uns dies amb els seus parents, a Cardona, on va morir.

I ara comença la part més original de la història, que si és veritat dóna una idea de les maneres, diguem-ne originals, que empraven en aquells temps quan es tractava de prendre decisions compromeses.

Ja que donada la gran santedat del nostre sant, i em perdonareu la redundància, es disputaven les seves despulles els de Cardona, els de Portell i alguns altres. Al final varen decidir carregar el cos del difunt en una mula vella i cega i engegar-la solta amb el tracte que, allí on la mula caigués morta, allí enterrarien al sant.

La mula amb les despulles del sant a coll va començar a caminar i amb molta dificultat va arribar fins al lloc que avui s'anomena "Plans de Sant Ramon" on definitivament va caure morta.

Complint el tracte, allí enterraren a Sant Ramon. Poc a poc hi aixecaren el santuari que porta el seu nom i també el poble, fins que ambdós foren els que avui tots coneixem.

Mateu Solé

TARROJA ESTÀ D'ENHORABONA

Permeteu que sigui el primer a felicitar els tarrogencs –dits també tarrogins– perquè està a punt de desvetllar-se un dels misteris més importants que de prop els toca: Tarroja com a bressol de l'il·lustre descobridor.

M'explico:

Que si en aquesta vila el cognom Colom existia en aquells temps; que ell mateix havia dit més d'una vegada que era fill de Terra Rubra que qualsevol amb quatre llicons de llatí us dirà que vol dir Terra Roja; que la primera illa que va descobrir la va batejar amb el nom de S. Salvador en record del patró i que la segona li va posar el nom de la Concepció per venerar la copatrona; tot això i més us podrà dir qualsevol veí, però jo us puc dir més.

Al diari de Colom, a més de moltes catalanades estudiades a fons, trobem una expressió que ningú que jo sàpiga hi ha parat esment. És quan parla d'una illa que ha de ser molt bona per la pagesia perquè hi ha "unas tierras gordas". Heu vist mai aquesta expressió en un text castellà? Jo no, però en canvi si pregunteu a qualsevol pagès de per aquí sobre terres grosses o terres primes, sense rumiari gaire tots us donaran raó i us diran on n'hi ha de cada classe.

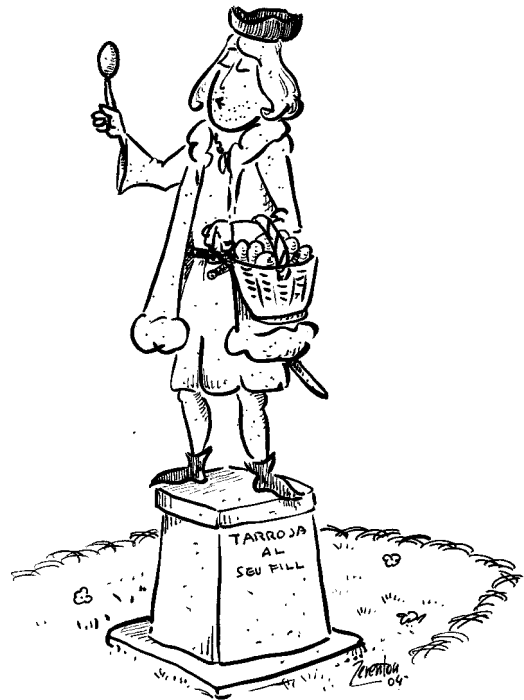
Ja està?

No homes, no! Espereu-vos que encara no he acabat. El desenllaç ens ve no pas pel seu bressol sinó per la seva tomba.

Ja sabeu que Colom quan va morir aquí a Espanya, al cap d'un temps van portar les seves despulles cap a Santo Domingo i allí el van sebollir a la catedral. També és història que quan Espanya va cedir, de grat o per força, aquesta república als francesos, es va emportar les restes de Colom cap a l'Habana (any 1795). I quan Cuba va guanyar la independència a darreries del segle XIX, van portar novament el cadàver de Colom, o el que creien que ho era, cap a Sevilla.

Per què aquest "creien que ho era"?

Perquè prop d'un segle més tard que traslladessin les restes de Colom de Santo

Domingo cap a Cuba, un historiador de S. Domingo va dir que els havien fet el “cambiasso” i que el cadàver que s’havien emportat cap a Cuba no era el de Colom sinó un altre i que l’autèntic encara reposava a la seva catedral. És a dir dues tombes i dos cadàvers per a una sola persona.

—I això que prova? —driu.

En principi res; però jo ara puc assegurar-vos que les dues tombes i llurs cadàvers, tots dos són falsos.

Colom, que de ruc no en tenia un pèl, veient que la mort se li apropava i preveient que els seus ossos no reposarien mai en pau, va encarregar, papers canten, al seu home de confiança, Sr. de Tossal-Rodó que, d’amagat i sense fiar-se de ningú, agafés el seu cadàver i el portés a una petita vila catalana, la Terra Rubra que anomenava, on hi havia una esglésiola dedicada a Sant Salvador del qual era un gran devot i allí, a l’absis del temple, li donés sepultura. Va fer més: també li va encarregar que un cop enterrat fes fer una església nova i un campanar amb cara i ulls, un campanar edificat damunt l’absis de la vella església precisament damunt de la seva tomba.

I allí reposen en pau els seus ossos i continuaran reposan-t’hi “in saecula saeculorum” perquè Colom, espavilat com era, va passar la mà per la cara a tots els faraons egipcis que tot i les monstruoses tombes que van fer fer, no van poder ni saber salvaguardar les seves restes que als quatre dies ja eren profanades i espoliades.

L’Ajuntament de Tarroja, havent sentit veus d’aquesta fausta nova, ha començat per posar damunt la taula una colla de projectes: primer de tot, concedir a l’il·lustre vilatà el títol de fill predilecte; segon, arranjar la plaça dita Vella, donar-li el nom de Cristòfor Colom i embellir-la amb un preuat monument del navegant; tercer, construir un bar restaurant com a mínim de cent places de capacitat, amb botiga de souvenirs, on no hi faltaran els celeberrims ous de Colom i d’altres llatinadures que la pastisseria Colom ja s’ha brindat a proporcionar i, finalment, un espaiós aparcament per a cotxes i autocars.

Ja ho veieu si Tarroja està d’enhorabona.

J. d. M. Amoc. Tarroja 28/12/03

CAIXA CATALUNYA

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil·lenari, 38 - 25200 CERVERA

Hostal
Laumet
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 TORÀ (Lleida)
www.svt.es/caljaumet
e-mail: caljaumet@svt.es

Pells
Sant Ramon

Av. Santuari, 15 - ☎ 973 52 42 43
SANT RAMON